

Ribe Amt; herved henlagdes under Museets Tilsyn 11 Mindesmærker. En meget anseelig Høj i Vejleegnen var alt gaaet tabt trods alle Værnebestemmelser: den var af Præsteembedet solgt til Privatmand, og al Anstregelse fra privat og offentlig Side for at søge den fredlyst, endog mod betydelig Godtgørelse, blev i dette Tilfælde virkingsløs, hvad der er dobbelt beklageligt, da Egnen deromkring ikke rummer et eneste velbevaret Oldtidsminde.

Til det store Antal Fredlysninger paa nedenstaaende Liste bidrager, at den medtager Udbyttet af afdøde Oberstløjtnant Søegaards sidste Fredningsrejser for Museet. Der er herved i Vrads Herred opnaaet offentlig Fredning af 26 Gravhøje fra Oldtiden, og saa at sige alt, hvad der i denne Egn var tilbage, er nu sikret, en smuk Afslutning paa den ihærdige Virksomhed, Oberstløjtnant Søegaard i en lang Aarrække har udfoldet for at værne vor Oldtidsarv. Det Antal Gravhøje, der ved hans Arbejde blandt Landboerne i Jylland er blevet bevaret for Efterslægten, gaar op imod Tusinde. Mange af de jydskede Hedeegne kunne takke ham for, at de ikke ville miste de Høj-rækker og Grupper, som mere end noget andet give Egnen dens Præg.

Stærkere end andetsteds har Virksomheden i 1910 været fremmet i Salling, i Forbindelse med de Rejser, Museet af anden Grund har foretaget her (se under II), og ved Museets egne Kræfter. En hensynsløs Oldsagssamler havde i stort Omfang begyndt at hjem søge Gravhøjene, trods det Mishag, dette vakte hos Egnens Folk. Det indberettedes til Museet, og al Kraft sattes ind paa at søge bevaret, hvad der endnu kunde reddes. Skønt der i tidligere Aar, væsentlig ved stedlige Kræfter, var fredlyst meget i Salling, kunde der saaledes endnu opnaas Fredlysning af 45 Gravhøje, alt uden mindste pekuniært Vederlag til de mange større eller mindre Jordejere.

Paa Øerne ere Fredningerne mindre i Tal, men for en Del har det drejet sig om meget anseelige Mindesmærker: Jættestuer, Langdysser, fritstaaende Dyssekamre og Helleristninger (Bornholm). Mod et lille aarligt Vederlag for Tilsynet har Museet overtaget den fortsatte Fredning af Stenalders Skaldyngen ved Sølager, der har spillet saa stor en Rolle i Oldforskningens Historie. Ellers er ogsaa paa Øerne Fredlysningen gennemført uden Betaling, enten alene ved Ejers Interesse for Sagen eller i enkelte Tilfælde i Henhold til Reservation ved Jordens Overgang til Selveje.

De vanskelige og bekostelige Istandsættelser af fredlyste Jættestuer, som i 1909 foretoges paa Sjælland og tilliggende Øer (se Betænkning over Forslag til Finanslov for Finansaaret 1911—12, Side 537—38), ere i 1910 fortsatte paa Fyn og i Jylland. Ved Museets Konservator G. Rosenberg udbedredes Jættestuerne ved Brockdorff og Martofte i Bjerge Herred og ved Svanninge i Salling Herred; i Jylland: ved Lundby (Fleskum Herred), Katbjerg (Onsild Herred), Slemmingegaard (Randers Nørre Herred) og Ginderup (Rødning Herred). Desuden blev der foretaget nogen Istandsættelse ved en nyfredlyst Jættestue paa Sjælland (Regnershøj ved Bjerre i Arts Herred). Herved er dette Arbejde foreløbig ført til Afslutning, og vore største og anseeligste Gravstuer fra Oldtiden ere indtil videre bragte i passende og forsvarlig Stand.

Endnu skal nævnes, at Museet i Marken har gennemgaaet de Jernbaneanlæg, som ere paabegyndte i 1910, saa snart Linierne vare udstukne, for at vejlede til og vaage over, at de gældende Bestemmelser om Oldtidsminderne overholdes. En stor Imødekommen og interesseret Støtte finder Museet stedse herved hos Jernbanevæsenets Ingeniører, særlig hos teknisk tilsynshavende T. Raben. Der har saaledes været at behandle: Linierne Ryomgaard-Gerrild, Rødkærsbro-Kellerup, Kolding-Hejls, Kolding-Vamdrup og Odense-Brænderup-Middelfart-Bogense, hvorved der er forefaldet mange, ogsaa betydelige Arbejder (jfr. nedenfor III).

De fredlyste Mindesmærker ere følgende:

Amt.	Herred.	Sogn.	By og Matr.-Nr.	Antal og Art.
Frederiksborg	Strø	Torup	St. Carlsminde 23	Skaldyng fra Stenalderen
Holbæk	Arts	Svallerup	Bjerre 10 a	1 Høj med Jættestue
Do.	Ods	Højby	Højby 1 q	1 Høj
Do.	Do.	Do.	— 1 u	1 Høj
Præstø	Tybjerg	Bavelse	Atterup 4 a	1 Langdyssse